

Кретчак С.В.

*бакалавр кафедри вокально-хорового, хореографічного
та образотворчого мистецтва
факультету початкової освіти та мистецтва,
Дрогобицький державний педагогічний університет
імені Івана Франка
м. Дрогобич, Україна
(sofia.kretchak@gmail.com),*

Савчин Г.В.

*старший викладач кафедри вокально-хорового,
хореографічного та образотворчого мистецтва,
Дрогобицький державний педагогічний університет
імені Івана Франка
м. Дрогобич, Україна
(g_savchyn@dspu.edu.ua)*

Синтез технік та матеріалів в сучасному образотворчому мистецтві

У статті розкрито поєднання технік та матеріалів при створенні художнього твору. Висвітлено поняття "техніка" в образотворчому мистецтві. Проаналізовано розмаїття матеріалів та поділ із за основними видами образотворчого мистецтва. Досліджено застосування синтезу технік в ракурсі історичного розвитку образотворчого мистецтва. Розвито особливості поєднання традиційні та сучасних технік образотворчого мистецтва.

Ключові слова: *синтез, художні матеріали, змішані техніки, сучасне образотворче мистецтво.*

Synthesis of techniques and materials in modern fine art

The article describes the combination of techniques and materials when creating a work of art. The concept of "technique" in fine art is highlighted. The variety of materials and their division into the main types of fine art are analyzed. The application of the synthesis of techniques in the perspective of the historical development of fine art is studied. Features of the combination of traditional and modern fine art techniques are developed.

***Keywords:** synthesis, artistic materials, mixed techniques, modern art of education.*

Постановка проблеми. Мистецтво досить стрімко розвивається від початку свого виникнення, завдяки чому сьогодні маємо велике різноманіття мистецьких методів, прийомів та технік. Проте мистецький пошук шляхів відтворення художнього образу образотворчими засобами залишається актуальною проблемою сьогодення.

Сучасне мистецтво характеризується значною популярністю синтезу технік та матеріалів серед художників, адже застосування змішаних технік дає можливість експериментувати із комбінаціями різних зображувальних матеріалів, досягати нових результатів у роботі та відкривати нові перспективи для подальшого розвитку образотворчого мистецтва.

Мета: розкрити особливості синтезу технік та матеріалів в сучасному образотворчому мистецтві як єдність різних методів, прийомів, інструментів в художньому творі та висвітлити його значущість в образотворчому мистецтві.

Виклад основного матеріалу. В образотворчому мистецтві поняттям «техніка» часто позначають оригінальну манеру художника, його сприйняття дійсності. У ширшому розумінні цей термін розтлумачується як сукупність умінь та знань, прийомів і способів, завдяки яким виконується витвір (Сотська, 2016).

Доцільно зауважити, що розрізняють графічні та живописні художні техніки, зважаючи на матеріал створення творчої роботи. Кожна з технік має свою специфіку та особливості виконання у процесі написання картин. Так, до найбільш відомих графічних технік відносять графітний олівець, вугілля, соус, сепію, сангіну, пастель, туш, перо, до живописних – акварель, гуаш, олію, акрил, темперу.

Гармонійне поєднання та взаємодія технік і матеріалів відповідно до ідейного задуму митця дає підставу говорити про досягнення синтезу у художніх творах образотворчого мистецтва. Його відтворення залежить від єдності різних між собою складових частин у цілісний витвір. Варто звернути увагу й на те, що синтез може

відбуватися в межах одного виду мистецтва (як-от між графічними техніками та матеріалами) або кількох відразу (наприклад: поєднання в одній художній композиції живопису і скульптури).

Застосування змішаних технік в одному мистецькому творі ще здавна є досить поширеним явищем серед художників. Експерименти із використанням різних прийомів, методів чи матеріалів є здебільшого звичним для творчих людей. Це можна простежити і у роботах митців Відродження (Блудов, 2021). Зокрема, фреска Леонардо да Вінчі "Таємна вечеря" створена із застосуванням змішаної техніки. Також у цій композиції можна простежити, наскільки важлива обізнаність у взаємодії художніх матеріалів між собою із плином часу. Оскільки, як відомо, ця фреска поступово псується.

Комбінування живописних чи графічних технік передбачає знання митцем особливостей та властивостей вибраних для роботи матеріалів, оскільки їхні фізичні властивості можуть завадити гармонійному поєднанню (Басанець, 2023: с. 24). До прикладу, малювання ручкою, по попередньо нанесеній на поверхню пастелі, пошкоджує її стрижень або призводить до осипання м'якого матеріалу.

Сучасні митці часто експериментують, щоб досягти нових результатів у творчому процесі, застосовуючи різні прийоми та матеріали, оскільки синтез образотворчих технік дає можливість досягнути зовсім іншого ефекту, якого не можна отримати при роботі в одній традиційній техніці. Таким чином, митець може і художньому образу надати нового цікавого вигляду.

Комбінацій поєднання художніх технік є безліч, бо налічується багато різновидів матеріалів, які у творчому процесі використовують майстри. Також навіть при поєднанні двох чи більше технік, але при цьому застосувавши різні прийоми та методи їх виконання, художник досягне у своїх роботах нових результатів. Така кількість можливих варіантів поєднання матеріалів між собою відкриває перед художником можливість створити щось унікальне.

Варто зазначити, що створення картин у змішаних техніках може відбуватися послідовно. Наприклад, митець спочатку виконує певну

частину роботи одним матеріалом, потім іншим. Також не виключається варіант їхнього одночасно застосування.

Історично склалося, що серед значної кількості змішаних художніх технік виокремлюють уже традиційні, зокрема поєднання графічних матеріалів, таких як вугілля та сангіни або вугілля та крейди, використовуючи при цьому тонований папір (Басанець, 2023: с. 25).

Одна із найбільш відомих змішаних технік є поєднання олії та темпері або акрилу, які художник використовує у своїй роботі для підмальовки. Це пришвидшує час висихання першого живописного шару. Окрім цього нанесена на наступних етапах олійна фарба буде менше темніти з часом (Музика, 2013: с. 42). При цьому варто зауважити, що її не змішують безпосередньо з акрилом чи темперою, адже вона як фарба потребує спеціального розчинника, а не просто води. Така комбінація широко застосовувалася ще в епоху Відродження та продовжує свій розвиток сьогодні.

Частим матеріалом для змішаної техніки у художників є акварель, яка надає легкості та прозорості у кольорі зображенню. Серед поширених комбінацій із цією технікою можна виділити такі:

- Акварель та гуаш. Їхнє поєднання є досить цікавим, оскільки дві фарби – водорозчинні. На відміну від прозорої акварелі, якій властива прозорість, гуаш бархатова та густа. Ці матеріали часто поєднують, щоб застосувати техніку непрозорої акварелі. Малюнок створюється на кольоровому аркуші паперу. Особливість цього методу проявляється у використанні гуашевих білил поряд із чистою аквареллю на площинах, де потрібно підкреслити світло поряд із чистою аквареллю. Названу техніку застосовували такі відомі митці, як Дюрер А., Тернер У. та ін.

- Акварель, перо і туш або техніка ліній та відмивки. Зазвичай її застосовують у своїй роботі ілюстратори, щоб забарвити ту частину зображення, де передусім був малюнок. Завдяки цій змішаній техніці можна простежити синтез живопису та графіки. Значну увагу при створенні картини таким методом варто приділити гармонійному поєднанню матеріалів між собою, щоб надати художньому твору цілісного образу (Берлач, 2017: с. 28–29).

- Акварель та воскова крейда. Особливість змішаної техніки полягає у тому, що фарба не замальовує площини, де було нанесено віск, що створює ілюзію прозорості поверхні.

Цікавих ефектів можна досягти у поєднанні акварелі з іншими матеріалами, зокрема графітовими чи кольоровими олівцями, вугіллям, пастеллю тощо. Цю техніку можна комбінувати з різними матеріалами, оскільки вона належить і до графіки, і до живопису. Те саме стосується й гуаші та пастелі, які розміщуються на межі цих двох видів образотворчого мистецтва.

Щоб надати нових форм художньому образу, митці поєднують не тільки класичні техніки, а й нетрадиційні. Для прикладу, способи комбінації різних матеріалів та прийомів з використанням монотипії можуть надати мистецькому витвору цікавих фактурних та кольорових характеристик. Поєднуючи цю техніку з іншими, можна досягти оригінальних результатів. Так, відомий англійський митець Вільям Блейк, скомбінувавши монотипію та офорт, отримав неочікуваний ефект. Гравер за допомогою лаку наніс зображення на мідній дощечці, а площинки без малюнка піддав травленню хімічним розчином, далі зафарбовував усю поверхню та одержав відбиток. Це спричинило появу цинкографії (Храмова-Баранова, 2018: с. 68).

Змішані техніки із використанням монотипії чи інших нетрадиційних методів є популярними у творчих процесах, адже, окрім створення цікавих картин, вони впливають на розвиток уяви художника.

Варто відзначити роль цифрових технологій у межах дослідження синтезу технік та матеріалів у творчій діяльності митців сьогодення. Їхній вплив помітний і в образотворчому мистецтві, особливо сьогодні, в період *цифровізації всіх сфер життя*. Тому, крім відносно звичних поєднань, існують ще комбінації традиційних художніх технік із цифровими технологіями, які дають можливість надавати витворам мистецтва зовсім нових форм.

Взаємодія між художніми (фізичними) матеріалами, прийомами та цифровими технологіями може відбуватися у два способи:

1. Створення малюнка в реальному просторі, що надалі передбачає відсканування або фотографування, за чим здійснюється обробка та коригування зображення цифровими інструментами.

2. Виконання зображення у цифровому просторі, після чого відбувається його перенесення у предметний простір та опрацювання (фізичними) матеріалами (Бердинських, 2016: с. 60–61).

Підсумовуючи вищесказане, можемо стверджувати, що сучасному образотворчому мистецтву притаманне поєднання різних художніх мов, прийомів, технологій, що збільшує спектр можливостей для художника. Митці дедалі частіше досліджують, аналізують досвід минулих геніїв, щодо застосування змішаних технік, щоб якнайкраще втілити ідейний задум. До нашого часу дійшло велике різноманіття способів поєднання технік та матеріалів, які й досі є актуальними. Надбання минулих поколінь дають поштовх сучасникам шукати та експериментувати із пошуком винайдення нових комбінацій та в принципі чогось незвичного.

Синтез художніх технік та матеріалів у наш час є досить поширеним серед митців, оскільки він не обмежується кількістю методів чи прийомів. А навпаки може включати як техніки та матеріали властиві як одному виду образотворчого мистецтва, так і декільком. Такі поєднання вимагають від майстрів значної обізнаності у властивостях матеріалах та їх взаємодії між собою, щоб уникнути перешкод у творчому процесі чи запобігти руйнуванням витворів з плином часу. Застосовуючи комбінації класичних чи нетрадиційних технік у створенні витвору, митці можуть у творчому процесі досягнути нових творчих результатів.

Список використаної літератури

1. Басанець, Л. В., Маслова, Т. М. (2023). Техніка рисунка м'якими матеріалами : методичні рекомендації до самостійної роботи з навчальної дисципліни «Художні техніки в образотворчому мистецтві» призначені для студентів 1 року навчання спеціальності 014 Середня освіта (Образотворче мистецтво). Одеса : ПНПУ імені К.Д. Ушинського. 33 с.

2. Бердинський, С. О. (2016). Поєднання «класичних» графічних технік з цифровими технологіями в проектній графіці. *Сучасні проблеми*

архітектури та містобудування: науково-технічний збірник. Вип. 43(1). С. 59–66. URL:http://nbuv.gov.ua/UJRN/Spam_2016_43%281%29_10

3. Берлач, О.П., Галькун, Т.Д., Тарасюк, І.І. (2017). *Малярські техніки, методи і прийоми в станковому живопису: методичні рекомендації для студентів спеціальності 023 "Образотворче мистецтво". Вид. друге, перероблене. Луцьк. 68 с.*

4. Блудов, А. (2021). *Особливості застосування змішаних технік в методиці викладання живопису. Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Дрогобич : ВД Гельветика. Вип. 41. Том 1. С. 38–41.*

5. Музика, О.Я. (2013). *Матеріали і техніка олійного живопису : навч. посібн. Умань : ВПЦ «Візаві», 2013. 114 с.*

6. Сотська, Г., Шмельова, Т. (2016). *Словник мистецьких термінів. Херсон : Стар. 52 с.*

7. Храмова-Баранова, О.Л. (2018). *Графічні техніки у розвитку мистецтва і дизайну в Україні. Гуманітарний вісник ЧДТУ. Серія: Історичні науки. Вип. 13: С. 66–71.*